

Rend- Tartományi Közlöny

A KAP. SZ. JÁNOSRÓL NEVEZETT FERENCRENDI TARTOMÁNY

HIVATALOS KÖZLÖNYE

1915. Julius

A FÖTISZTELENDŐ P. PROVINCIALIS MEGBIZÁSÁBÓL SZERKESZTI:

P. PESTI EMMÁNUEL

GYÖNGYÖSI HÁZFÖNÖK, THEOLOGIAI TANÁR.

Kiadótulajdonos: A Kap. Sz. Jánosról Nev. Ferencrendi Tartomány Főnöksége Gyöngyösön.

A Provincia Nagykáptalanja.

Ismét eltelt három év, és a mi hön szeretett Provinciánk tekintet nélkül a mindent felforgató véres világháborúnak, mintha semmi akadály sem gördülne útjába, csendesen, akadálytalanul halad a maga útján, sőt fejlődik és megújul. Most egy év előtt alig mertük azt gondolni, hogy egy év múlva még élünk és létezzünk, és most úgy tapasztaljuk, hogy az isteni gondviselés nem csak megtartott bennünket, hanem csodás módon előrevitt és gyarapított. Mindezekért, tehát mindezekért az isteni gondviselésnek legyen hála és örök dicsőség.

A viharos időknek megfelelőleg Provinciánk gondviselészerű Vizitatort kapott fötisz. Bendes Valerián Ex-Definitor Generalis jelenlétyében, a ki szeretetreméltó egyéniségével, gazdag tapasztalataival, kifogyhatlan atyai szeretetével, mindenhol épített, erősített és alkotott. Junius 7-én kezdte a vizitát a budai zárdában és július 22-én befejezte Gyöngyösön. Utja a háborus viszontagságok miatt meglehetősen nehéz volt, de enyhítette azt a testvérek szeretete, a melyről többször elismerőleg nyilatkozott. Először a dunántuli zárdákat vizitálta meg, azután a Duna—Tisza közének déli részét, majd Tiszántult, erre a nagyalföldet, azután a felsőmagyarországi részt, innen a szatmármegyei részt és végül Jászberényt és Gyöngyöst. Különös gondot fordított a studiumi zárdákra, a hol tovább időzött és mindent megfigyelni törekedett gondosan. A szerzetes-családok mindenhol az előírás szerint a Vizitator atyát a templomban fogadták. — Gyöngyösre július 20-án este érkezett meg kocsin Jászberényből. A fényesen kivilágított templomot megtöltötték a III. rendiek és a többi hitek; a szerzetesi család élén Provincialis

atyánkkal a templom ajtóban várta, a hol az előre bemondott időre pontosan meg is jelent este fél 8 órakor. Jövetelére a harangok megszólaltak, az orgona felzúgott és a növendékek kara rázendítette az „Ecce fidelis servus“-t. A bevonulás és adoratio után, kézcsókra ment a szerzetesi család az oltárnál sz. Ferenc Atyánk utódjának helyetteséhez, majd a kar a „Salve Sancte Pater“-t énekelte és mindnyájan fogadták a Vizitator atya áldását. A sekrestyében a III. rendiek üdvözölték a Vizitator atyát, az ebédelőben pedig Provincialis atyánk az egész szerzetesi család élén. A következő két naphan megtörtént a gyöngyösi zárda vizitája, a mely után a káptalant készítették elő.

Július 26-án déltájt érkeztek meg az első vocalisok: Kaizer Nándor, Kochán Bertalan, Szendei Ágoston, Martinov Fortunát és Faragó Fábián atyák személyében, ebéd után pedig megérkezett Tamás Alajos custos atya is s így az egybegyűlt Definitorium délután 6 órakor megtartotta a ft. P. Vizitator elnöklete alatt az első antecapitularis sessiót. A Szentlélek Uristen segítségül hívása után a Provincia Secretarius felolvasta a Rmus P. Minister Generalis levelét, amelyben kinevezi ft. Bendes Valerián Exdefinitor Generalis atyát Provinciánk Vizitatorává és megbízatást ad neki a Capitulum Provinciae összehívására s hogy azon, mint az ő helyettese elnökölhessen. Ezt követte a ft. P. Vizitator üdvözlő és buzdító beszéde, amelyben arra kérte Provinciánk összes tagjait, hogy mindenkor, de különösen a mostani nehéz háborus időben, amidőn Isten büntető keze ráfűszerezett Európára és az egész világ lázas forrongásban él és testvéreink nagy része fegyverrel a kezében küzd a csatatéren

a haza ellenségei ellen, — most iparkodjunk szent buzgalommal és önfeláldozó odaadással fáradni, dolgozni és egyesült erővel odahatni, hogy dicső eleink által megkoszorozott Provinciánk továbbra is ragyogjon a régi fényében, erősödjék és növekedjék. Ezután kinevezték a Capitulum Secretariusának P. Virág Venáncot, a Provincia eddigi Secretariusát; a Provincia és az egyes rendházak számadásai és egyéb capitularis iratok felülvizsgálás végett kiadattak Tamás Alajos Custos, Kaizer Nándor, Kochán Bertalan és Martinov Fortunát definitor atyáknak; a novitius clericusok, filozofus és theologus növendékek, nemkülönb a lajkus testvérek relatiói pedig Szendei Ágoston definitor atyának. Egyben ki lett nevezve a „Liber usualis“ megvitatására és átvizsgálására egy három tagu bizottság, melynek tagjai voltak P. Ágoston definitor vezetése mellett Pesti Emmanuel gyöngyösi és Faragó Fábián pécsi házfőnök atyák. A káptalanra beérkezett egyéb indítványok átvizsgálás és véleményadás végett megosztatták a ft. P. Provincialis, P. Nándor és P. Ágoston definitorok között. Végül pedig P. Nándor definitor egy igen szép előterjesztést tett a káptalannak. Most lesz száz éve annak, — ugymond ő — hogy meghalt Dunaföldvár szentségében P. Huszti Imre, mint az ottani ház feje. Az öreg földváriak, kik még ismerték őt, mindig úgy beszéltek róla, mint szentről és nem is nevezték másképp, mint „szent páter“. A ház történetéből tudjuk, hogy a jó P. Imre ép az esti Urangyala harangszó alatt halt meg s úgy találták őt holtan imazsámolyán térdelve. S minthogy testén a halál semmi jelei sem voltak észlelhetők, hanem továbbra is üde, piros és hajlékony maradt, (a hist. domus szerint corpus erat flexibile et rubicundum,) a testvérek négy napig el sem merték temetni. Később a véletlen folytán, mikor a sirboltban az ő fülkéjében egy másik testvérnek akartak helyet készíteni és koporsóját kivették, látták, hogy Imre testvérünk teste egészen ép, üde és ruganyos, mint bármely élő emberé, a habitus és egyéb ruhaneműje elporladt, de szép fehér testén az enyészetnek semmi nyoma. Köröskörül pedig a többi eltemetettek mind elporladtak, csak ő nem. Legutoljára 43 esztendeje nyitották fel sirját, amikor testét szintén a fent leirt állapotban találták. Arra kéri tehát P. Nándor a káptalant, hogy tegyen lépéseket, hogy P. Imre sirja a rendi előljáróság, nemkülönb az egyházmegyei hatóság részéről kiküldött commissió előtt nyvitassék fel, hogy a tényállás megállapítása és a hivatalos szakértők véleményének meghallgatása után esetleg az Apostoli Szentszék-nél is lépéseket tehessünk testvérünk boldoggáavatása ügyében. A káptalan nagy örömmel vette tudomásul ezt az előterjesztést és felkérte az új Provincialist, hogy ez ügyben a kellő

lépéseket tegye. — A második antecapitularis ülés július 27-én délelőtt 9 órától 12-ig tartott, amelyen ft. Vizitator atyánk beszámolt a Provinciánk jelen helyzetéről, nemkülömben az egyes kolostorokban szerzett tapasztalatairól, melyet Ágoston definitor atya beszámolója követett a szeráfi collegium, novitiatius, szegedi és gyöngyösi clericatus, úgyszintén a lajkus testvérek relatióiról. A harmadik anticapitularis sessió ugyancsak július 27-én volt délután félőtkor. Ez alkalommal felszínre kerültek és letárgyaltattak a káptalanhoz benyújtott különböző indítványok és előterjesztések. Így P. Ágoston definitor bemutatta és elfogadásra ajánlotta a misestipendiumok kezelésére vonatkozó praktikus módszerét, amely szerint csakis azon misék stipendiumát szabad elkölteni vagy a zárda vagyonához csatolni, amelyek már el lettek végezve, különben egy e célra készített skatulyába kell a stipendiumot helyezni, s ezekről a házfőnök adjon minden hónap végén a discretusoknak számot. Az ajánlatot el is fogadták. Következett a Collegium Seraphicum ügyeinek a letárgyalása, amelyből határozatként kimondották, hogy a jövőben lehetőleg oly ifjak vétessenek fel, akik a gimnázium 1. vagy 2. osztályát már elvégezték, azonfelül a belépésnél hozzon magával szükséges ruhaneműt és egyéb felszereléseket és a szülők fizessenek havonként 20 koronát ama zárदानak, amely a Collegiumot eltartják. Felmentést ez alól csak a Minister Provincialis adhat, ha egyik-másik esetben jónak látná. Ezután a káptalan P. Péri Bonaventura több igen üdvös irányu indítványa felett döntött, amilyenek: a „Lajkus káté“, a kolostorok könyvtárainak szaporítása újabb művekkel, a lectorok központi könyvtára, az ujonnan megválasztott Provincialis fényképének minden kolostor által való köteles megszerzése és a neopresbyterek számára előirt morális és juskönyvek költségeinek fedezése oly módon, hogy e célra minden zárda évenként bizonyos összeget fizessen a rendtartományfőnökségnek, hogy így a teher megoszoljon. A káptalan a Provinciánk lajkus testvéreinek nevelésére és oktatására fősztyt kívánván fektetni, teljes erejével azon van, hogy ez a Lajkus káté mielőbb meglegyen. Megbizta tehát Szendei Ágoston definitor és Péri Bonaventura atyánkat, hogy ezt a kátét odaadó gondossággal állítsák össze és küldjék be mielőbb a tartományfőnökségnek felülvizgálatra, hogy így a jövőben a lajkus testvérek oktatása rendszeres és teljes legyen. Azután meghagyta a káptalan, hogy minden egyes kolostor — még ha szegény is — évenként legalább 50 koronát fordítson könyvtára gyarapítására, ide nem számítva az ujságok és folyóiratok költségeit. A Lectoroknak a szükséges műveket időről-időre a Provincialis fogja beszerezni. Azután kötelességévé tétetett a Pro-

vincia mindenkori Custosának, hogy az újonnan megválasztott Provincialis fényképét küldje meg minden egyes zárdának saját költségükre, s azt az ebédlőben, avagy más megfelelő helyen ki kell függeszteni. Az Exminis-terek képeit pedig gondosan meg kell őrizni vagy a folyosón vagy a könyvtárban. Az ujmiséseknek a jövőben mindig a Provincialis szerzi be a moralis és juskönyveket, a számlákat pedig annak a zárdának kell kiegyenlíteni, ahová az ujmisés első dispozióját kapta. Szó esett végül kedves Közlönyünkéről is, amelyről a nagy elismeréssel nyilatkozott a káptalan és egyhangulag azt határozta, hogy ha mindjárt áldozatok árán is, de fenn kell tartani a jövőben is. — Julius 28-án délelőtt 9 órától háromnegyed tizenkettőig volt az első capitularis plenaris ülés, amelyen a Vocalisok mind részt vettek. A ft. Vizitator atya lánglelkű szózatának elhangzása után következett a „Liber usualis“ tárgyalása, amelyen a senatus capitularis a következő módosításokat eszközölte: a szokásban volt magyar reggeli ima visszaállítandó s ecéltől 5 óra előtt 8 perccel kell jelet adni reggel a kóruson való megjelenésre. Délután a recreatio 2 óráig tart, s ekkor lesz a Vesperás és Completorium. Este a recollectiónál a Confiteor közben a lelkiismeret vizsgálat 5 percig tartson, s csendben expansio brachiis 6 Pater, Ave és Gloriát kell mondani; a „Tota pulchra“-t ezentul nemcsak szombaton és Szűz Mária nagyobb ünnepeinek vigiliáján, hanem magán az ünnepnapon is kell énekelni. — Pénteken délelőtt, mikor a Superior olvassa sz. Ferenc atyánk áldását a Testamentum után, e szavakra „istam sanctam benedictionem“ az összes testvérek keresztet vetnek magukra. — Karácsonykor az atvák kötelesek egy misét mondani a ház intentiójára, a másikat a clericus és laikus testvérekért, a harmadikat pedig saját intentiójukra végezhetik. Végül a Minister Provincialis nevenapján minden zárdának ő érette vagy cantatumot vagy legalább is lectumot kell felajánlani. — A reggeli ima valamint a keresztút ima szövege minden zárdába el lesz küldve. — Minthogy most a háborus viszonyok miatt Rómával nehéz a közlekedés s így bajos egyelőre a Liber usualist a Rmus P. Minister Generalisnak és Definitoriumának betervezni megerősítés végett, azért a háboru végéig csak rendelet jogerejével fog birkólni, római jóváhagyás után azonban törvény lesz.

Julius 28-án este már nagy előkészületek folytak a másnapi nagy eseményekre; a templom virágdiszbe öltözött s nagyban diszítették az aula capitularist (a régi muzeumot), amelynek egyik szögletében egy szép kis oltár volt felállítva Kapisztrán sz. János szobrával. A választás napján reggel ünnepélyes szent misét mondott a capitularis ház gaurdiánja, ame-

lyen a vocalisok közül a pécsi és szegedi házfőnök, nemkülönben a Provincia Secretarius segédkezett. A theologiai studium kara gyönyörű koralis és polifonszólamú misét énekelt P. Dénes vezetésével. Pont féltizkor megszólalt a konvent harangja, amelynek hangjára a választók mind a capitularis terembe siettek. Itt azután a Secretarius felolvasta a választók névsorát, s azután bezárták a capitularis aula ajtaját. Erre a vocalisok mind térdre borultak s fogadták az absolutiót a censuris, majd a Praeses Capituli fenhangon intonálta a „Veni Creator“-t s miután ezt az előirt imákkal együtt elénekelték, kiki elfoglalta saját helyét. Ezután a ft. P. Vizitator kinevezte Secretarius electionumnak P. Prieszter Ágostont, Disquisitoroknak pedig P. Faragó Fábiant és P. Vénn Jakabot, akik azonnal le is tették a kereszt előtt az esküt, hogy a választásból soha senkinek semmi el nem árulnak. Eskütétel után mély csend következett; a ft. P. Provincialis letérdelt a Praeses előtt és mély meghatottsággal bocsánatot kért tőle és az egész Provinciától esetleges mulasztásai és hibáiért, amelyekért alázatosan penitenciáért esedezik, egyben resignált a provincialisságról s átadta a Provincia pecsétjét a káptalan Praesesének. A ft. Praeses szerető szavakkal megköszönte neki sok fáradozását és kijelentette neki, hogy kormányzásával úgy ő mint az egész Provincia teljes mértékben meg van elégedve és a szokott poenitencia megjelölése mellett felmentette őt hivatalától. Most következett a választás. Az összes jelenlevők kezdve a Praesestől végig mind leborultak az oltár előtt és hangosan megesküdték, hogy a Provincia ellőljáróivá a legméltóbbakat választják, s miután ez megvolt, kiki felírta szavazó cédulájára, hogy kit választ Provincialisnak. A Secretarius electionum összegyűjtötte az urnában a szavazatokat és kiöntötte a Praeses előtt az asztalra, ahol megszámlálták, hogy megvannak-e a szavazatok. Most sorba lejegyezték Praeses, Secretarius és Disquisitorok a neveket s hogy mire hány szavazat esett. Egyszerre csak megszólal a ft. Praeses atya: „Annuntio Vobis gaudium magnum, habemus Praelatum majorem Provinciae in persona A. R. P. Antonii Unghváry, qui habuit vota 13“, amire harsány „Vivat“ és tapsvihar volt a felelet. Provincialisságra kapott még P. Tamás Alajos egy szavazatot. Custosnak 10 szavazattal megválasztották Tamás Alajos atvát, az eredményt mindenki élénk éljenzéssel és tussal fogadta. Custosságra szavazatot kapott még P. Martinov Fortunát: 1; P. Kochán Bertalan: 1. és P. Kaizer Nándor 2.

A definitorok választása három scrutiniumot vett igénybe. Az elsőnek eredménye a következő: P. Vénn Jakab kapott 1 szavazatot, P. Havas Kapisztrán 1, P. Kochán Bertalan 2, P. Faragó Fábian 5, P. Rukavina József 6, és P.

Szendei Ágoston 7. Minthogy absolut többsége egynek sem volt, harmadszori új választást rendelt el a Praeses, melynek eredménye volt: P. Prieszter Ágoston 2, P. Faagó Fábián 4, P. Pesti Emmánuel 5, P. Szendei Ágoston 8, és P. Rukavina József 9 szavazata. Definitörök tehát P. Szendei Ágoston és Rukavina József. A vocalisok szívből megéljenezték őket. Már dél felé járt az idő, amikor a választások véget értek; ekkor behívták az új Definitört P. Osvaldot, ki eddig nem volt tagja a káptalannak és a szerzetesi családot, hogy a választás eredményét kihirdessék. Mikor a gyöngyösi familia belépett az aulába, a ft. Praeses ott állt a vocalisok közepette pluvialében s miután a Secretarius electionum felolvasta az eredményt, a ft. Praeses atya intonálta a Te Deumot, melyet felváltva énekeltünk lemenet a templom szentélyébe. A menet valódi diadalmenet volt, mert valamerre csak elhaladtunk, mindenütt virágok és zöld lomboszatok diszitették a folvosót, mely az ifju Alumnatus érdeme. A szentélyben az ujjonnan megválasztottak letették a professio fideit s miután a ft. Praeses szép beszédet intézett a Provincialishoz és a többi választókhoz, megerősítette őket hivatalukban és eltávozott az oltártól. Ezután a jelenlevők homagiumra mentek a Provincialis atya elé és elkisérték őt az ebédlőterembe, ahol a ft. P. Custos megható szavakkal és hódoló tisztelettel üdvözölte őt az egész Provincia nevében. Szeretett Főelőjárónk erre mély megindultsággal azt felelte, hogy bízva a jó Isten segítségével, a testvérek buzgó imáiban és szerető támogatásában, vállalja ismét a nehéz terhet és felelősségteljes hivatalt, melyet vállaira raktak. Végre a communitas a ft. Provincialis atyával élén, megköszönte jó Vizitátor atvánknak fáradozásait és szeretetét és hálaíró jeléül kifejezte előtte, hogy Provinciánk Pa-

terévé választottuk, s kérte őt, hogy fogadja ezt szívesen.

Már egy óra felé járt az idő, mikor ebédre került a sor. Délután 5 órakor ismét összegyűltek a Vocalis atyák, hogy a jegyzőkönyvet hitelesítsék. Ekkor a ft. Praeses Capituli engedélyt adott az eltávozásra. Az engedély leelőször P. Prieszter Ágoston vette igénybe, mert a capitularis tereméből egyenesen az állomásra sietett minden tatóztatás ellenére. Másnap reggel eltávoztak tőlünk Kaizer Nándor, Kochán Bertalan, Martinor Fortunát és Vén Jakab atyák, az utóbbit elkiséte Egerbe P. Faragó Fábián pécsi házfőnök. — A délelőtt folyamán fél 9-kor az új Definitorium összegyűlt első postcapitularis sessióra, hogy megválassza a Provincia Secretariusát, az ujoncmestert és társát, a különböző commissiók tagjait és a guardiánokat s ugyancsak ekkor állították össze az egyes rendházak familiáját. Délután fél 5 órakor megvolt a legutolsó ülés, amelyet ünnepélyes hálaadással fejeztek be.

A szombatot még körünkben töltötte ft. Vizitátor atvánk, este vacsora alatt búcsút mondott mindnyájunknak és miután mi is ismételtén hálásan megköszöntük Provinciánk atyjának jószágát, a vasárnap reggeli vonattal eltávozott Gyöngyösről. Az Ur Jézus és szent Ferenc atvánk áldja meg minden lépéséért, melyet éretünk tett!

Szombaton reggel elment a ft. P. Custos, másnap délben pedig a pécsi Definitör és Guardián atya is, s így kolostorunk élete ismét a régi, megszokott mederbe terelődött vissza, csupán a Provincialatusban folyt kétszeres erővel, minden megszakítás nélkül egész mostanáig a káptalan folytán felmerült különböző ügyeknek elintézése.

A szerzetes rendek exemptiója.

(Folytatás.)

Láttuk a szerzetes exemptiójának fogalmát, történetét, hasznát, hátra van még, hogy annak terjedelmét, határait is lássuk. És pedig nézzük első sorban azon személyeket, kik az exemptió privilégiumát bírják, azután azon helyeket, melyek kivételnek a püspök joghatálya alól. S végül vizsgáljuk, hogy a szerzetesek mi-
ben és mennyiben függnek a megyés püspöktől.

A személyeket illetőleg az exemptió kiterjed első sorban magukra a szerzetesekre, a szerzetes novitiusokra is és mindazokra, kik a szerzetes családdhoz tartoznak: „*quae sunt de monasteriorum familia*“, amint azt a tridenti szent zsinat meghatározta. Hogy valaki a szer-

zetes családdhoz tartozzék, ahhoz három kellék kívántatik: 1. hogy állandóan a kolostor területén tartózkodjék, 2. hogy a szerzetes háznak a személyeknek szolgálatot teljesítsen állandóan; 3. hogy a szerzetes előjáró engedelmissége alatt éljen. Ezen feltételek közül ha valamelyik hiányoznék, — pld. ha valaki csak rövid időre van felfogadva a kolostorba és az illető bérért szolgál, — megszűnik az exemptió.

Azon növendékek, kik jóllehet nem viselik a szerzetesi ruhát, de azért mentek a kolostorba, hogy ottan a szerzett jövedelméből felneveltetve, később a szerzetes rend szolgálatába álljanak, szintén élvezik az exemptió privilégiumát. Ilyenek pld. minálunk a bajai „*Collegium*

Seraficum"-ban tartózkodó collegisták. Azonban azon növendékek, kik csak tanulmányaik elvégzése céljából és saját költségeikkel tartózkodnak a szerzetes házakban, már nem a szerzetes előjárók, hanem a püspök jogkörébe esnek és pedig azért, mert nem a szerzetet szolgálják s mert ha commensales-ek is, ha a szerzetesi asztalról élnek is, ezt ők megfizetik.

A személyek után nézzük most a privilegiált helyeket is. Első sorban maga a szerzetház, a kolostor tartozik az exemptió körébe, ha azon kolostor az előirt és megkivánt követelményeknek megfelel. Főkövetelmény pedig, hogy a ház törvényesen a szükséges engedélyek, jóváhagyások megszerzésével alapíttassék és nagyon lényeges, hogy a jog megkövetelte személyek száma is teljes legyen. A személyek számát VIII. Orbán pápa 1625. jun. 21-én határozta meg, mely határozat így hangzik: „Deinceps vero monasterium, conventus, domus congregatio, vel societas religiosorum seu regularium nullibi recipiatur, nisi praeter alia ad id requisita, in singulis huiusmodi locis duodecim saltem fratres aut monachi seu religiosi de gere et ex redditibus et consuetis elemosynis, detractis omnibus, ut supra, detrahendis, competenter sustentari valeant ad praesciptum decreti fel. record. Gregor. XV. hac de re editi: alioquin monasteria et loca huiusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim religiosi, ut supra, sustentari, atque inhabitare non poterunt et actu non inhabitarent, ordinarii loci visitationi, correctioni, atque omnimodae iurisdictioni subiecta esse intelligatur“. Amint láthatjuk e határozat értelmében kell, hogy legalább 12 szerzetes tartózkodjék a kolostorban, hogy az exempt épület legyen. Napjainkban azonban — amint azt a gyakorlati élet is bizonyítja — újabb határozatok alapján elégséges ha csak 6 szerzetes tartózkodik egy zárdában sőt Itáliában már három szerzetes is elegendő arra, hogy exemptió létezzék, a missió területeken pedig nincs is megállapítva a szerzetesek száma, ugy, hogy a kolostor személyzetétől nem függ az exemptió privilégiuma.

Az exemptió természeténél fogva kiterjed azon helyekre, melyek a szerzetes háznak kiegészítő részei. Ilyenek a templom, oratorium, kápolna. Miért is ha egyszer már van engedély új háznak, új konventnek alapítására, ebben az engedélyben bent foglaltatik a templomépités engedélye is. Azonban, ha a szerzetesek csak templomot akarnak építtetni, ezt már a megyés püspök engedélye nélkül nem tehetik.

A zárdái oratoriumok és magánkápolnák felállításánál elégséges a generalis, vagy provincialis engedélye s nem kell a püspökhöz folyamodni.

Ami a temetőket illeti, azoknak exempt, vagy nem exempt voltát XIV. Benedek és XIII.

Leó pápák a következőkben határozták meg: „Si de coemeteriis agatur quae solis religiosiis familiis reservantur, ea plane ab Episcopi inrisdictione, proindeque a visitatione exempta sunt: cetera vero fidelium multitudine communia, cum uno ordine haberi debeant cum coemeteriis parocjalibus, inrisdictioni Ordinarium subsunt indubitate ac propterea optimo iure, ab Episcopo visitantur“. Ha tehát a temető a szerzetes rendnek sajátja, s abba csak szerzetes rendtagokat temetnek, akkor a privilegium exemptio-nis érvénnyel bír. Azonban ha világi hivek is temetkeznek oda, akkor már a püspök jogkörébe tartozik.

Az eddigiekből világosan kitünik, hogy a szerzetes rendek exemptiójának elseje és legfőbbje a személyi és csak második a helyi exemptio, mely tulajdonképen a személyekre való tekintetből létezik.

Ezek után térjünk most át azon főbb esetekre, melyekben a szerzetesek egészben vagy részben alá vannak vetve a püspök inrisdictionjának, mert nem szabad azon gondolatnak helyt adnunk, hogy ha az exemptiót valaki élvezi, már semmiben sem tartozik engedelmeskedni a püspöknek, s hogy a megyés püspöknek semmi be-szólása sincs a területén levő szerzetesek működésébe és életmódjába. Ámbár nagyon sok kisebb-nagyobb eset van, midőn a szerzetesek a püspök joghatósága alá esnek, mégis mi most csak azokra szoritkozunk, melyek napjainkban könnyebben előfordulhatnak és előfordulnak.

A püspök midőn joghatóságot gyakorol a szerzetesek fölött, ezt három féle módon teheti: vagy „potestate ordinaria“; vagy: potestate delegata“; vagy mindkettővel egyszerre. „Jurisdictionem ordinariam in ipsos habent in iis casibus, in quibus iure ordinario seu ex suo ordinario officio ex lege, canone, vel consuetudine sibi competente possunt contra eos procedere. Jurisdictionem vero delegatam in ipsos habent in casibus in quibus non iure proprio, et ordinario suo officio sed ex sola demandata sibi auctoritate a Sede Apostolica possunt contra eos procedere, uti cum canones et iura disponunt, ut contra eos auctoritate apostolica vel tamquam Sedis apostolicae delegati procedant“. (Ferraris.)

Azon főbb esetek pedig, melyekben a szerzetesek a püspöknek alá vannak vetve a következők:

1. Midőn nincsen a kolostorban elegendő szerzetes. Amint föntebb láttuk, hogy szükséges 12, vagy ujabban 6 szerzetesnek egy kolostorban tartózkodni, hogy a kolostor kivétsék a püspök jogköréből. Ha tehát a szerzetesek száma kisebb mint 6, akkor megszűnt az exemptio.

2. A püspök joghatósága alá tartozik a szerzeteseknek azon működése, mely a hivelki vezetésére, őrizetére (parochia) vonatko-

zik. A tridenti szent zsinat azt határozta hogy: „In monasteriis seu domibus virorum seu mulierum, quibus incumbit animarum cura personarum saecularium praeter eas, quae sunt de illorum monasteriorum seu locorum familia, personae tam regulares, quam saeculares huiusmodi curam exercentes subsint immediate in iis, quae ad dictam curam et sacramentorum administrationem pertinent iurisdictioni visitationi et correctione episcopi, in cuius dioecesi sunt sita“. (sess. 25. c. II. de reg.) Szabály képen ki lehet mondani, hogy a püspököknek ép annyi belsőszólása van a szerzetes lelkipásztor működésébe, mint a világi pap lelkipásztor működésébe. De csakis a parochusi teendők végzésénél áll ez, úgy hogy a szerzetes privát élete fölött való jog teljesen megmarad a szerzetes előljárók hatalmában. Miért is a szerzetes lelkipásztort disponálhatják egyik helyről a másikra anélkül hogy ehhez a püspök engedélyét kellene kérnie. Viszont a püspököknek joga van a szerzetes előljáró megkérdése és hozzájárulása nélkül elmozdítani parochusi állásából a szerzetest.

3. XV. Gergely pápa a szerzetesek jogát határok közé szorította a szentségek kiszolgáltatását illetőleg is. Ugyanis a szerzetesek csak a szerzetes családhoz tartozóknak szolgáltatathatják ki a szentségeket minden püspöki engedély nélkül. A világi híveknek pedig a püspök engedélye nélkül a szerzetesek egyetlenegy szentséget sem szolgáltatathatnak ki. Mindamellett megmarad a szerzeteseknek azon kiváltság, hogy ahol a zárdatemplom nem plébánia templom, ottan a püspök az oltárokat, a tabernaculumot nem veheti vizsgálat alá. Ugy szintén nem teheti a püspök, sőt vétkeznék, ha megtenné, hogy valamely szerzetesnek nem adná meg a gyóntatáshoz szükséges teljes approbatiót elegendő ok nélkül, mivel a szerzetesek iurisdictioni a szent Széktől kapnak, a püspök csak approbálja őket.

4. A püspök engedélyére van szükség, midőn a legszentebb Oltáriszentséget nyilvános imádásra teszik ki a szerzetes templomokban. Nyilvános kitétel alatt pedig azt értjük, midőn az Oltáriszentséget kivesszük a tabernaculumból és anélkül, hogy lefödnénk, kihelyezzük imádásra, az nem határoz, hogy ezen idő alatt a templom csukva, vagy nyitva van. A privát expositióhoz, — midőn csak a tabernaculum ajtót nyitjuk ki és nem vesszük ki a Sanctissimumot, — nem szükséges püspöki engedély.

5. A misék végzése körül a szerzetesek szintén alá vannak vetve a püspök rendeleteinek. És pedig: nem szabad nagyobb stipendiumot venni a misék végzéséért, mint amennyit a püspök meghatározott. Kötelesek engedelmeskedni a szerzetesek azon püspöki rendeletekre, melyek nincsenek a missale rubrikái ellenére, melyek a mise áldozat nagyobb solemnitása

kedvéért hozattak. Végezniök kell a szent misében a püspök által előírt collectákat.

6. Ami a szónoklatokat, prédikációkat illeti, a szerzeteseknek nem szabad még saját templomukban sem prédikálni a püspök benedictioja nélkül, más templomokban pedig egyenesen szükséges a püspök engedélye. A püspök nem tilthatja meg elegendő ok nélkül, hogy valamely szerzetes ne prédikáljon, sem azt, hogy a gyermekeknek, vagy felnőtteknek a hit elemeit fejtegye, magyarázza, csak az előadás módozatait állapíthatja meg. Azt azonban megszüntetheti a püspök, hogy ugyanazon órában ne legyen prédikáció a szerzetes templomban is, amidőn a plébánia templomban van szent beszéd. Arra azonban szintén nem kötelezheti a szerzeteseket, hogy akkor is prédikáljanak, ha nincs plébániájuk.

Általános jog szerint a szerzetes előljárók adhatnak engedélyt prédikálásra az ő alattvalóknak, még akkor is, ha azok nem lennének nagyobb rendek birtokosai.

7. A tridenti szent zsinat értelmében kötelesek a szerzetesek a püspök által előírt nyilvános körmeneteken részt venni, mit ha nem tennének, a püspök büntetheti őket. Kivételt képeznek némely szerzetes rendek, melyek speciális privilégium folytán nem kötelesek a processiókon megjelenni, mint pld: a sarutlan kármeliták. A szerzetesek nem tarthatnak a püspök vagy parochus engedélye nélkül nagyobb szabású körmenetet. Kivéve Urnap octaváját, midőn ez a legnagyobb solemnitások között történhetik.

8. A tridenti szent zsinat határozata szerint — a rendi novitiusok csak két hónappal a fogadalm előtt mondhatnak le angyai ivaikról és pedig a püspök engedélyével, kinek egyházmegyéjében fekszik a novitiatusi zárdá. Megjegyzendő: azon helyeken, hol szokásban van, hogy a püspökök ezt nem követelik, elégséges ha a megváltás püspök nem mond ellen. Azon esetben, ha a szerzetes novitius elhagyná a zárdát, a püspök kényszerítheti a szerzeteseket, hogy mindazon angyai dolgokat, melyeket a novitius magával hozott, neki visszaszolgáltassák.

9. Kötelesek a szerzetesek azon ünnepeket megtartani, melyeket a megyés püspök saját territoriumán előírt.

10. Ami a szerzetesek ordinatióját illeti, minden felszentelendő szerzetes köteles azon püspöktől felvenni az egyházi rendet, kinek egyházmegyéjében lakik. Kivételt képeznek azon esetek, ha a püspök nem volna otthon, vagy ordinatiót nem tartana akkor, avagy üresedésben volna a püspöki szék. Ilyen esetekben a szerzetes előljárók a szükséges litterae testimonialessekkal bármely megváltás püspökhöz küldhetnének alattvalóikat ordinatio végett. Jogeltes volna azonban, ha számításból addig vár-

tak volna a szerzetesek, míg a püspök eltávozik, vagy midőn nincsen ordinatio.

A püspök ordinatio előtt megvizsgálhatja, vajjon bírnak-e a szerzetes felszentelendők kelendő tudománnyal. Annak megvizsgálására azonban nem terjed ki joga, hogy az erkölcsök milyen fokán állanak. Továbbá dispensálhatja a püspök a szerzetes ordinandusokat is super defectu aetatis, de csak azon esetben, ha az illetők a presbyteratust veszik fel. És pedig egy évet engedhet a 25-ik életéből.

11. A szerzetes rendtagok kihágásai, vétéségei a püspök jogkörébe s büntető hatalma alá is tartoznak. Így a püspök azon szerzetest, ki általában a clausurán kívül lakik (pl. ha saecularizált) s ha az illető kihágást követ el, teljes joggal büntetésben részesítheti. Azon szerzetes pedig, ki jóléhet a clausurán belül él, de a nép előtt valamely notábilis, botrányos dolgot követ el, követelheti a püspök, hogy a szerzetes

előljárók büntessék meg az illetőt, mint ha nem tennének a büntetést maga a püspök kiszabhatja. Ha valamely szerzetes az apácák clausuráját megszegné, vagy aki engedély nélkül illetve benedictió nélkül prédikálna, aki püspöki approbatio nélkül gyóntatná a világi híveket, a püspök büntető jogkörébe esnék.

Az eddig felsorolt esetekben elmondottuk a legszükségesebbeket, s melyek gyakrabban előfordulnak. Sok volna felemlíteni valamennyi esetet, melyekben a püspök inrisdictionja alá esnek a szerzetesek. Az egyik theologus szerint 77 ilyen casus van. S bár kissé különösnek tetszik, hogy a szerzetesek exemptiójuk dacára annyira a megyés püspökhöz vannak fűzve, de ez csak azt bizonyítja, hogy a szerzetesek élvezik ugyan az exemptiót, még sincsenek a püspök akadályára és nem ártanak azon tekintélynek, mely egy egyházfőnél szükséges és megkívánatik.

Hirek a Provinciából.

Primiciák. Mint már említettük az idén öt fölszentelt papot nyert a Provincia, a kik szép ünnepek között tartották első miséjüket. P. Balázs és Leó otthon szüleik körében. P. Szilvér június 20-án misézett először a máriaradnai kegyhelyen. Abban a kitiüntetésben részesült, hogy az épen ott tartózkodó mélt. és főtiszt. Horvát Győző kalocsai fölszentelt püspök ur vezette az oltárhoz. Ugyanezen a napon volt Gyöngyösön P. Zénó első miséje. Manuductora volt nagybátyja Dr. Dombi Márk székesfehérvári cisztercita gimnáziumi igazgató és magisztere P. Oswald lélekemelő beszédet mondott ez alkalommal az összegyűlt nagyszámú híveknek. Legutoljára mutatta be zsenge sz. Miséjét P. Majsai Mór, a kit június 29-én szentelt pappá Kohl Medárd segédpüspök ur. Ő július 4-én tartotta első miséjét a budapesti zárdatemplomunkban megható ünnepek között. Manuductora Kaizer Nándor zárdafőnök atya, szónoka pedig P. Kapisztrán volt. Jelen volt a primicián a Vizitator atya is Provincialis atyánkkal és a Custos atyával együtt. Az örök főpap az Ur Jézus adjon sok kegyelmet az új papoknak, hogy buzgón és állhatatosan működjenek az Ur szőlőjében.

Ezüst mise. Június 21-én még egy más ünnep is volt a gyöngyösi zárdában, a melyet ugyan az ünnepelt szerényen és minden külső ünnepség nélkül akart rendezni, de a mely annál szebb és bensőségesebb volt. E napon tartotta ugyanis a gyöngyösi zárdatemplomban a szentkúti kegyhely fáradhatatlan munkása a jó Hauer Tamás atya ezüst miséjét. Gyöngyösön volt 25 évvel ezelőtt első miséje, ott akart tehát 25 év múlva hálát adni is a jó Isten kegyelmeiért, a melyeket a lefolyt 25 évben élvezett. Korán reggel hat órakor akart misézni, hogy a feltűnést kerülje, de ismerősei és tisztelői máris megtámaszták a templomot. Provincialis

Manó gyöngyösi házfőnök atya és Sinkovics Frigyes szegedi Vikárius atya segédkeztek neki. Jelen voltak még Szolnokról Linus és József atyák. Az ebédlen a gyöngyösi polgármester Kemény János ur is részt vett és szívhez szóló szavakkal üdvözölte az ünnepeltet. Ad multos annos!

Hadi kitiüntetés. A harctéren küzdő testvéreink egyikét ismét kiváló kitiüntetés érte. P. Bányász Julián a kitiüntetett, a ki már egy éve működik fáradhatlan kitartással a galíciai, illetve az oroszországi harctéren. Kimondhatlan mennyit kellett szegény Julián atyának szenvednie magasztos kötelességeinek teljesítésében az egész hosszú télen át a zord Kárpátokban. Hónapokon keresztül aludt szabad ég alatt vizes és havas lövészárkokban. Ruhái elkoptak és csak nagy nehezen tudott másikat szerezni. Egyszer az oroszok fosztották meg összes málhájtól. Gyalog, lóháton, kocsik és ágyuk tetején követte a hadsereget jó és balszerencsében. És mindennek dacára csak egyszer volt könnyebb beteg, pedig nagyon ritkán kapott rendes ételmezt, kivált a téli hadjáratban. És ilyen körülmények között a legnagyobb áldozatok árán is sokszor élete veszélyeztetésével mindig híven teljesítette magasztos kötelességeit a hadsereg körül. Erdemeit a hadvezetőség is méltányolta, mert a mint a multkori hivatalos lapban olvastuk, Ő Felsője a papi arany érdemkeresztet tüntette ki a vitézség szalagján. — Öszinte szívből gratulálunk a kitiüntetéshez.

A Mariana Provincia nagykáptalana. Mint ismeretes, július 1-én folyt le Tamás Alajos Custos atyánk, mint Commisarius Vizitator Generalis elnöklete alatt Pozsonyban. Tartományfőnök lett a Mariana Provincia kiváló férfiai, a nagy egyházi szónok főtiszt. Buttykay Antal atya, Custossá választott a volt Provincialis atya főtiszt. Olsóvszky Mansvét atya a Defi-

Bendes Valerián atya, Turkovics Engelbert, Börzsei Tivadar és Pálinkás Rogér atyák foglaltak helyet. Secretarius Provinciae-nek megmaradt Virágh Rajmund atya. Gratulálunk a Mariana Provinciának kiváló új kormányához.

A gyöngyösi könyvtár, mely értékes talmánál fogva országirü, nagy és üdvös változáson ment keresztül a múlt július hónapban. Ugyanis a fáradhatatlan Oslai Oswald lector és magiszter atya vezetése alatt, a teologus növendékek óriási munkával a nagy könyvtár rendezéséhez fogtak. Egy hónapon keresztül dolgoztak ott reggeltől estig, míg a rendezéssel elkészültek. A könyvtár hat szobáját az anyag szerint osztották, kiválogatták a második és harmad példányokat, és elkészítették az általános indexet. A könyvtár tartalma oly nagy, hogy az index munkálatai még egyre tartanak, de a vakáció végére teljesen kész lesz. Könnyebb kezelhetés szempontjából Provincialis atyánk az 1500 év előtti inkunabulumokat kivette a könyvtárból és egy másik helyiségben helyezte el ezen értékes könyvekből, valamint a mohácsi vész előtti levéltári aktákból, a régi butorokból és egyházi szerekből Provincialis atyánk egy kis muzeumot akar felállítani Gyöngyösön, a hol a főbbi zárdák is elhelyezhetik régiségeiket és így az az egész Provincia muzeuma lesz. Ez nagyon üdvös gondolat, mert a vidéki zárdák, a hol régiségek csak csekély számban vannak és épen azért, nem lehet azok számára külön helyiséget berendezni, így megóvatnak az elkalodástól és elpusztulástól. Továbbá ily módon a régiségek fölhasználhatók lesznek a tudomány számára is, mert a mai állapotukban többnyire

elrejtve, félreismerve és őrizet nélkül hevernek többnyire olyan helyeken, a hol a pusztulásnak is ki vannak téve. — A könyvtár rendezésével megbecsülhetetlen szolgálatot tettek teologusaink nemcsak a gyöngyösi zárdának, hanem az egész Provinciának is. Bárcsak mielőbb sikerülne a provinciái muzeum is. — A második és harmad példányokat a szatmári zárdá kapta meg, a mely így szép adománnyal gyarapíthatja kezdődő könyvtárát.

Áthelyezés. A múlt héten jelent meg a Tabula, a melyben az áthelyezéseket olvashatjuk ép azért az áthelyezésekre itt nem terjeszkedhetünk ki. Mindössze azt jelezzük, a mi a Tabula megjelenése után történt, változás. Ugyanis a hidjai (Tolna megye) Uraság Bezerédi Pál Provincialis atyánktól egy atyát kért, a ki Hidján az istentiszteletet végezné és a szedresi uradalmi iskolát látná el. Ezért az illető atya Hidján szép lakással és kerttel birna és 3000 koronára rugó jövedelemmel. Ezt az állást eddig is egy Marianus atya látta el, a ki azonban öregsége miatt nem tud tovább fungálni. Provincialis atyánk ezen állásra Jászberényből Zörög Mihály atyát szemelte ki, a ki azt készséggel elfogadta. E szerint Zörög Mihály atya Hidján Szekszárdhoz közel fog lakni és a simontornyai zárdához lesz affiliálva.

Lelkigyakorlatok. P. Hugolin prefektus a múlt hónapban két helyen lelkigyakorlatokat tartott. Az egyiket Baján az iskolanövéreknél jul. 2.—8.-ig, a másikat Zomborban utána való héten az ottani nővéreknél mind a két házában. Fáradozását Isten kegyelme folytán igen szép siker koronázta.

